

Brüssel, 22. november 2019
(OR. en)

14303/19

SAN 473
SOC 757
ECOFIN 1053
COMPET 754

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	<i>Nõukogu</i> 9. detsembri 2019. aasta istungi (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) ettevalmistamine Heaolumajandus – järgmised sammud panustamisel tervisesse kui selle põhikomponenti – <i>Poliitiline mõttevahetus</i>

Delegatsioonidele edastatakse käesoleva dokumendi lisas eesistujariigi märkus. Käesolev märkus on mõeldud poliitilise mõttevahetuse aluseks teemal „Heaolumajandus – järgmised sammud panustamisel tervisesse kui selle põhikomponenti“, mis toimub nõukogu (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) 9. detsembri 2019. aasta istungil.

Heaolumajandus – järgmised sammud panustamisel tervisesse kui selle põhikomponenti

Euroopa Liidu Nõukogu võttis 24. oktoobril 2019 vastu järeldused¹, milles käsitletakse heaolumajandust kui **uut horisontaalset lähenemisviisi poliitiliste otsuste tegemisel, ning määratletakse prioriteedid ja juhtimine.**

Järeldustes rõhutatakse, kuidas **heaolumajandus asetab inimesed ja nende heaolu poliitika ja otsuste tegemise keskmesse ning peab inimeste heaolu ja jätkusuutlikku majanduskasvu** üksteist tugevdavateks teguriteks, mitte vastuolulisteks eesmärkideks. Eelkõige eeldab see valdkonnaülest koostööd erinevate poliitikavaldkondade vahel, nagu tervishoid, sotsiaalkaitse, tööhõive, sooline võrdõiguslikkus, konkurentsivõime, keskkond ja haridus.

Tervis on heaolu oluline tegur ja element. Parema tervisliku seisundi positiivne mõju muudele inimeste heaolu mõjutavatele aspektidele (nagu haridustase ja tööturul osalemine) ning võimalikule kokkuhoiule ühiskonnas on oluliselt suurem kui selle mõju sisemajanduse koguprodukti kasvule. Seevastu terviseprobleemidega kaasneb lisaks inimestele põhjustatud kahjule ka märkimisväärne majanduslik koormus ühiskonnale ja riigi rahandusele. Majanduslikust seisukohast on **terviseprobleemide ennetamine ja tervise edendamine** tulemuslikum viis heaolu suurendamiseks kui haiguste ravimine.

Heaolumajanduse rakendamine põhineb jätkusuutlikul majanduskasvul, mis on inimeste heaolu suurendamise eeltingimus, mis omakorda on jätkusuutliku majanduskasvu eeltingimus. Sellist poliitikat peavad toetama andmepõhised teadusuuringud ja innovatsioon. Euroopa Liidul on vahendid, näiteks programm „Euroopa horisont“, et tugevdada teadmistebaasi heaolu edendamiseks.

---

¹ Nõukogu järeldused heaolumajanduse kohta, vastu võetud 24. oktoobril 2019 (dokument 13432/19)

Heaolumajandus põhineb sellistel Euroopa põhiväärtustel nagu solidaarsus, inimõiguste austamine, sotsiaalkaitse, üldine juurdepääs ravile ja hooldusele, sooline võrdõiguslikkus, juurdepääs haridusele ja ohutud töötingimused. Inimväärikuse austamise tagamine ja inimeste heaolu edendamine kuuluvad Euroopa Liidu lepingus (artiklid 2 ja 3) sätestatud ELi põhieesmärkide hulka.

Nõukogu järelustes käsitletakse mitut olulist teemat, mis on tihedalt seotud

tervishoiupoliitikaga. Sellega seoses soovib eesistujariik rõhutada eelkõige vaimset tervist, tervena vananemist ning tervishoiu- ja sotsiaalteenuste digiüleminekut.

Ilma vaimse terviseta ei ole tervist. Vaimne tervis on heaolu üks peamisi eeltingimusi.

Süsteematilised ja tulemustele suunatud meetmed vaimse tervise probleemidega tegelemiseks riiklikul ja ELi tasandil hõlmavad õpiraskuste ja vaimse tervise häirete ennetamist, varajast avastamist ja ravi, parimate tavade rakendamist tööle esinevate psühhosotsiaalsete riskidega tegelemiseks ning paremat koostööd eri poliitikavaldkondade vahel. Sellised meetmed võivad avaldada tohutut positiivset mõju tööturule ja majandusele.

Kogu elanikkonna hea vaimse tervise ja heaolu saavutamiseks ei piisa üksnes keskendumisest vaimsete häirete ravile, vaid oluline on ka aktiivselt edendada vaimset heaolu töökohal, koolis ja alusharidusasutuses ning kõigis kogukondades.

Hea vaimne tervis parandab inimeste elukvaliteeti igas vanuses. Igal eluetapil on omad vaimset tervist soodustavad tegurid ja probleemid. Kuid kogu elu jooksul suurendavad hea vaimne tervis ja vaimse tervise oskuste arendamine vastupanuvõimet ja kohanemist üha kiiremate muutustega töö- ja igapäevaelus ning töömudelite keerukusega.

Alates 1999. aastast, mil vaimne tervis lisati esimest korda ELi tervise tegevuskavasse², on tehtud palju edusamme. Vaatamata edusammudele, mis tulenevad muu hulgas vaimse tervise ja heaolu Euroopa pakti³ rakendamisest, on vaimne tervis muutumas 21. sajandi üheks suuremaks terviseprobleemiks nii Euroopa kui ka maailma tasandil. Töö sisu, inimeste tööviise ning tööandjate ja töötajate vahelisi suhteid puudutavad muutused tööelus süvendavad seda suundumust, kehtestades konkreetsed nõudmised sotsiaalsetele, emotsionaalsetele ja kognitiivsetele oskustele. Nende muutuste tulemusena muutub organisatsiooniline inimkapital tööturul üha olulisemaks, ning selle aluseks on hea vaimne tervis.

Nõukogu järeldustes heaolumajanduse kohta juhitakse tähelepanu vajadusele edendada head vaimset tervist ning teha edusamme vaimsete häirete ennetamisel, varajasel diagnoosimisel, ravil ja häbimärgistamise lõpetamisel. Poliitilised prioriteedid võiksid hõlmata meetmeid, mis aitavad edendada vaimset tervist, näiteks diagnostika ja süstemaatilise toetusprogrammide väljatöötamine, tööl ja hariduses mittediskrimineerimise propageerimine ning stressi vähendamine töökohal. Need parandaksid miljonite eurooplaste elu ning aitaksid kaasa parematele töötingimustele ja seega tugevamale majandusele.

Terviklik ja valdkondadevaheline ELi vaimse tervise strateegia aitab juhtida pikaajalist poliitikat ja meetmeid, mis põhinevad uurimistulemustel ja mõjuhinnangutel.

Tervena vananemise kümnendi määratlemine. Pikaajalisus tuleneb suuresti Euroopa sotsiaalmudeli edust: paljud haigused on ületatud ning sotsiaalkaitse on vähendanud vaesust ja ebavõrdsust. Rahvastiku vananemine on selle edu tagajärg ja see on seotud muude demograafiliste muutustega.

---

² Nõukogu 18. novembri 1999. aasta resolutsioon vaimse tervise edendamise kohta, ELT C 86, 24.3.2000, lk 1–2.

³ Vaimse tervise ja heaolu Euroopa pakt, 2008, https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/docs/pact_en.pdf.

Tervise edendamine ja haiguste ennetamine, rahvatervise meetmed, peamiste haiguste vastu võitlemine ja edusammud tervishoius on kaasa aidanud oodatava eluea pikenemisele. Aktiivse ja tervena vananemise edendamine on olnud prioriteet nii riiklikul kui ka Euroopa⁴ tasandil, kuid vajab nüüd täiendavat hoogu. Elukestev terviseedendus aitab kaasa eluea pikenemisele, aga ka ravi- ja hoolduskulude vähendamisele.

Vananemist tuleb hakata käsitlema kui midagi enam kui riigi majanduse jätkusuutlikkuse küsimust. Pikaajaliselt pakub võimalusi tööturul ja majanduses, kuid vajab toetavaid meetmeid, mis võimaldavad kõigil inimestel anda aktiivse panuse ühiskonda ja tööellu. Ohutud ja tervislikud töökohad annavad tulemuseks pikema tööelu ning ennetavad tööga seotud haigusi ja õnnetusi ning nendega seotud kulusid.

Vananemine mõjutab kõiki ühiskonnasektoreid, nagu tervishoid, pensionisüsteemid, eluase ning kaupade ja teenuste turud⁵. Demograafilistele muutustele reageerimist tuleb uuendada paljudes poliitikavaldkondades. Ühine eesmärk on töötada välja vananemispoliitika, mis võimaldab aktiivset, tervislikku, kaasavat ja sõltumatut elu. Eesistujariik leiab, et vananemisega seotud poliitilisi väljakutseid ja võimalusi tuleb käsitleda valdkonnaülevalt, võttes nõuetekohaselt arvesse põlvkonna ja sooga seotud küsimusi.

Vananemine ei mõjuta kõiki sotsiaal-majanduslikke rühmi ühtemoodi. Eesistujariigi arvates tuleb vananeva elanikkonna ebavõrdsusega tegelda tervishoiusüsteemi ja sotsiaalteenuste kaudu, aga samuti sellega, et tagatakse piisav sissetulek ja pensionid ning vähendatakse vaesust.

Tervist mõjutavad mitmesugused tegurid, mis avaldavad mõju inimeste võimele saada kogu elu jooksul hakkama igapäevatoimingutega. Meetmed peavad aitama edendada aktiivsena ja tervena vananemist ning ennetada terviseprobleeme, toetades töö- ja eraelu oskuste ja pädevuste elukestvat õpet, võimestades eakaid inimesi ja soodustades toetavaid kogukondi.

---

⁴ Hõbedane majandus. Ülevaade Euroopa Komisjoni 2019. aasta tegevusest, <https://silvereconomyforum.eu/wp-content/uploads/2019/07/Silver-Economy-Brochure.pdf>.

⁵ Hõbedast majandust käsitlev kõrgetasemeline foorum, Helsingi, 9.–10. juuli 2019, <https://silvereconomyforum.eu/>.

Otsides lahendusi demograafilistele muutustele ja tagades vahendeid väarikaks eluks, tuleb täiel määral ära kasutada sotsiaalset ja digitaalset innovatsiooni⁶. Lisaks on demograafiliste muutuste tulevase mõju prognoosimine kõigis sektorites eduka poliitika põhieeldus.

Digitaalne ühiskond parandab inimeste heaolu. Innovatiivsed uued tehnoloogiad, eelkõige digitaliseerimine ja tehisintellekt, muudavad inimeste heaolu edendamise ning tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutamise võimalusi⁷. See võib suurendada teenuste kulutõhusust, tulemuslikkust ja kvaliteeti ning vähendada juurdepääsu ja tulemuste ebavõrdsust. Eelkõige tervishoiutöötajaid tuleb asjakohaselt koolitada, et tervishoiusektor saaks uusi tehnoloogiaid täiel määral ära kasutada.

Digiüleminekul on suur arengupotentsiaal tervise edendamisel ja tervishoiuprobleemide lahendamisel. Digitaalsed infosüsteemid on lõimitud ravi ja hoolduse loomisel üliolulised. Liikmesriigid saavad üksteiselt õppida ja teha ka koostööd, et luua koostalitlusvõimeline ökosüsteem digitaalse tervishoiu jaoks ja Euroopa digitaalse taristu investeerimisprogrammid⁸.

Kuna tehnoloogia areneb kiiresti, on oluline, et kogu elanikkonnal oleks juurdepääs elukestvatele oskuste ja pädevuste omandamisele, et tulla toime väljakutsetega ning kasutada digiteerimise ja uute töövormide võimalusi. Paljude uuringute kohaselt sõltub digivahendite kasutamine mitte vanusest kui sellisest vaid digioskustest ja -teadmistest, kuid tegelda tuleb eakate ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade puuduliku digikirjaoskusega.

Inimeste juurdepääs oma tervise- ja sotsiaalandmetele on patsiendikeskse ravi ja hoolduse oluline osa. Hästi kavandatud digitaalsüsteemid on turvalise ülesehitusega ning järgivad andmekaitse-eeskirju ja asjaomaseid eetikanorme. Nende põhimõtete alusel loodud süsteemid aitavad kasutada tervise- ja sotsiaalandmete potentsiaali rahvatervise, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas.

---

⁶ Nõukogu järeldused tervena ja väarikana vananemise kohta, vastu võetud 30. novembril 2009 (dokument 15955/09).

⁷ Nõukogu järeldused „Tervis digitaalühiskonnas – edusammude tegemine andmepõhises innovatsioonis tervise valdkonnas“, vastu võetud 8. detsembril 2017 (dokument 14079/17).

⁸ E-tervise võrgustiku suunised 2019, https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/ev_20190611_co922_en.pdf.

Selleks et kiirendada praegust tööd terviseandmete piiriüleisel vahetamisel, on komisjon algatanud Euroopa terviseandmete ruumi idee⁹. See võiks ammutada inspiratsiooni e-retseptide ja patsiendi andmekaartide jaoks mõeldud e-tervise digiteenuste taristust, Euroopa tugivõrgustike raames tehtavatest harvikaigusi põdevate patsientide kliinilistest konsultatsioonidest ning arenevast koostööst enam kui 1 miljoni järjestatud genoomi koondamiseks¹⁰, samuti muudest teadustaristutest, mis demonstreerivad terviseandmete jagamise kasulikkust. Euroopa terviseandmete ruumi oleks võimalik toetada Euroopa ja riiklike õigusaktidega või muude vahenditega, millega rakendatakse kohaldatavaid andmekaitse-eeskirju, andmeturvet ja seonduvaid eetikapõhimõtteid, eelkõige seoses tervise- ja sotsiaalandmete teisese kasutamisega.

---

⁹ Missioonikiri tervishoiuvoliniku kandidaadile Stella Kyriakidesele, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/mission-letter-stella-kyriakides_en.pdf.

¹⁰ Komisjoni teatis tervise- ja hooldusvaldkonna digiteerimise kohta (dokument 6451/18), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:233:FIN>.

Kokkuvõte

Heaolumajandus tugineb Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtetele, samuti lähenemisviisile „Tervis kõigis poliitikavaldkondades“ ja terviseühitsuse põhimõttele, toetab kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamist ning edendab sektoritevahelist koostööd ja koordineerimist riiklikul ja ELi tasandil. Nõukogu viimase aja järelduste eesmärk on tugevdada tööhõive-, sotsiaal-, tervishoiu- ja hariduspoliitika rolli Euroopa poolaasta protsessis.

Eeltoodut arvesse võttes palub eesistujariik nõukogul pidada poliitiline mõttevahetus, võttes aluseks järgmised küsimused:

1. Kui töötatakse välja konkreetseid meetmeid heaolumajandusel põhineva lähenemisviisi edendamiseks, siis milliseid meetmeid on vaja, et tagada tugev tervishoiupoliitika panus, tugevdades samal ajal valdkondadevahelist dialoogi ELi tasandil?
  - a) Täpsemalt, missuguseid olulisi elemente peaks sisaldama ELi vaimse tervise strateegia, et kõige paremini toetada liikmesriikide jõupingutusi?
  - b) Milliseid meetmeid tuleks demograafiliste muutuste kontekstis võtta, et edendada aktiivsena ja tervena vananemist ning soodustada ennetus- ja prognoosipõhist vananemispoliitikat?

2. Kuidas saaksid liikmesriigid ja komisjon lähiaastatel teha olemasolevate ja uute algatuste kaudu tööd Euroopa terviseandmete ruumi loomiseks, mis võimaldaks terviseandmete paremat kasutamist ravis ja hoolduses, rahvatervises ja teadusuuringutes, et parandada kõigi heaolu?